

УДК 314.5:173

СІМ'Я ТА ШЛЮБ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Студ. М.І. Башук, гр. БШХ-16

Науковий керівник ст. вик. Н.В. Гребеннікова
Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання. Метою роботи є теоретико-методологічне визначення стану та тенденцій розвитку сучасної української сім'ї, чинників та механізмів їх формування, виявлення факторів, що перешкоджають гармонізації шлюбно-сімейних відносин в умовах трансформації українського суспільства.

Завдання - розробка концептуального підходу до тлумачення стану та тенденцій розвитку сучасної сім'ї та шлюбу; визначення шляхів оптимізації сімейних цінностей сучасної української сім'ї як соціокультурного феномену.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження виступає сім'я, яка досліджується у двох аспектах: як мала соціальна група, тобто як певна форма взаємодії між людьми і як соціальний інститут, що регулює процес відтворення людини. Предметом дослідження є закономірності, загальні тенденції та специфічні соціальні відносини, що виникають між сім'єю і суспільством, також в середині сім'ї в процесі її становлення функціонування і розвитку.

Методи та засоби дослідження. Методологічною основою дослідження є соціологічні та загальнонаукові методи, до яких належать історичний метод, кількісні та якісні методи емпіричних соціологічних досліджень.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. Доведено, що з'явилися і набули поширення нові форми сімейних структур і способів життя; набули подальшого розвитку тенденції сучасної сім'ї, які змінили сім'ю і родинні стосунки.

Матеріали дослідження можуть бути використані для підготовки та проведення семінарських занять з соціології.

Результати дослідження. Сім'я відіграє важливу роль у сучасному суспільстві. Вона є первинною клітиною соціальних груп, класів, які утворюють соціальну структуру будь-якої країни.

Сім'я є головним осередком єднання індивіда та суспільства. У сім'ї відбувається відтворення людини, її соціалізація. З одного боку, сім'я виступає у якості феномену, який визначає певний соціальний порядок, за яким живуть люди в різних історичних умовах та країнах, а з іншого на стан та функціонування сім'ї впливають соціальні процеси що відбуваються у суспільстві.

В науковій літературі розрізняють поняття «шлюбу» і «сім'ї», що представляють два найважливіші об'єкти вивчення соціології сім'ї. Термін «шлюб» відтворює певні економічні, соціокультурні та правові умови відповідно до яких встановлюються подружні й батьківські права та обов'язки людей, що беруть шлюб, їх відповідальність за майбутнє сім'ї. Таким чином шлюб – історично обумовлена санкціонована і регульована суспільством форма стосунків між жінкою і чоловіком, що визначає їхні права і обов'язки стосовно одне одного і дітей. Шлюб та сім'я завжди були важливим об'єктом соціологічних досліджень.

У сьогоденні науковому дискурсі найчастіше аналізується криза інституту сім'ї на основі значного поширення у суспільстві таких явищ як збільшення кількості розлучень та кількості неповних сімей і дітей, народжених поза шлюбом; зменшення середньої тривалості шлюбу, відкладення часу вступу до шлюбу; проживання

подружніх пар без оформлення шлюбу; зменшення розмірів сім'ї; збільшення кількості самотніх людей тощо.

Різним аспектам формування та функціонування шлюбу та сім'ї присвячені роботи багатьох українських науковців: О. Балакиревої, А. Бови, С. Вакуленко, С. Глазунова, А. Лантух, Н. Лавриненко, Е. Лібанової, Т. Медіної, А. Нечипоренко, А.Ноура, Н.Хамітова, Ю. Якубової, О. Яременка та інших. Однак, не зважаючи на значні здобутки в дослідженні проблем шлюбу та сім'ї, достатньо актуальним залишається питання про їх сучасний стан та подальше майбутнє.

Характеризуючи сучасний етап розвитку сім'ї, соціологи зазначають що він розпочинається із радикальних змін у сімейних стосунках.

Серед соціальних умов, які дають підставу робити подібний висновок називають такі: зростання економічної незалежності жінок та активне залучення їх до трудової діяльності; утворення двох центрів життя – місця праці і дому; винахід надійних контрацептивних засобів і методів запобігання вагітності.

Висновки. Існує багато невирішених проблем, які з роками навіть загострюються. Передусім це стосується демографічної ситуації репродуктивного здоров'я, економіки родин, сімейного безробіття, виховання дітей у сім'ї. Тому заходи, що спрямовані на покращення функціонування сім'ї повинні сприяти: підвищенню ефективності системи соціального захисту населення, особливо сімей з дітьми; забезпеченню основних соціальних гарантій у розмірах не лише прожиткового мінімуму; впровадженню активних заходів щодо забезпечення зайнятості економічно ефективного населення; реформуванню оплати праці(особливо в бюджетній сфері); підвищенню контролю і соціальної допомоги родинам з боку місцевих органів влади; розвитку і закріпленню сімейних традицій, ритуалів і обрядів; розширенню випуску спеціальної літератури на сімейну тематику, а також створенню широкої мережі консультування з питань сімейно – шлюбних відносин.

Ключові слова. Сім'я, шлюб, тенденції розвитку, трансформація, оптимізація.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Глазунов С. В. Соціологія сім'ї. Навч. посіб. Дніпропетровськ, 2000.
2. Дворецька Г. В. Соціологія: Навч. Посіб. – К.: КНЕУ, 2002.
3. Лисовский В. Т. Молодежь: любовь, брак, семья. (Социологическое исследование). Санкт – Петербург: Наука, 2003
4. Сім'я в умовах становлення незалежної України (1991 - 2003): Державна доповідь про становище сімей в Україні за підсумками 2003 р. / Т. Алексеєнко, О. Балакірева, Ю. Галустян та інш. Державний ін-т проблем сім'ї та молоді. – К., 2004.